

BEMINE konsortion vaikuttavuustarina

Päivitetty 6.10.2017

Saumattomampaa hallintaa

Haasteenamme uusi, yhdessä synnyttävä näkemys MALPE-suunnittelusta

Tämän vaikuttavuustarinan haaste tarkentuu siihen, *miten kompleksista kaupunkikehitystä hallitaan eri aluetasoilla ja eri toimijoiden kesken*. Haaste liittyy erityisesti strategisen tutkimuksen neuvoston ohjelman ”kaupungistuva yhteiskunta” pääkysymykseen B: *miten kestävää kaupungistumista voidaan edistää?*

Kaupunkiseutujen kehittämisen työkaluksi on muotoutunut löyhä, eri hallinnonaloja yhdistävä suunnittelun toimintamalli ohjaamaan maankäyttöä (M), asumista (A), liikennettä (L), palveluja (P) ja taloudellista kehitystä (E) hallinnon eri tasoilla ja sektoreilla, josta käytetään lyhennystä ”**MALPE**”. Tällä toimintamallilla vaikutetaan olennaisesti siihen, millaisia elinympäristöjä ihmisille tulevaisuudessa mahdollistetaan. Kyse on esimerkiksi arjen liikkumisen sujuvuudesta, kohtuuhintaisen asumisen mahdollistamisesta, eri alueiden sosioekonomisen erilaistumisen ehkäisemisestä, kaupunkiympäristön viihtyisyydestä, sekä palvelujen saavutettavuudesta yli kuntarajojen.

Teoriassa toimintamallin pitäisi tarjota hyvät mahdollisuudet kaupunkiseutujen tehokkaaseen yhteistoimintaan. Käytännön tasolla on kuitenkin suuria ongelmia. Kaupunkiseutujen kehittämiseen osallistuu eri hallinnonaloilta ja eri aluetasoilta (valtio- ja kuntataso) monia toimijoita, joilla on erilaisia intressejä, erilaiset toimintakulttuurit ja omanlaisensa vastuut. Seututason suunnittelussa ja päätöksenteossa on myös vaikea hahmottaa keiden kaikkien pitäisi olla mukana seudullisten ongelmien tunnistamisessa ja niiden ratkomisessa. Epäselvyyttä on myös siitä, millaisilla valtuutuksilla yhteistyötä kaupunkiseututasolla tehdään. Esimerkiksi valtiolla on eri ministeriöiden kautta monta eri ”ääntä” ja näillä äänillä erilaiset tavoitteet ja myös valtuudet toimia. Tutkimusten mukaan kaupunkiseutujen suunnittelun ja kehittämisen kaikkien ulottuvuuksien kattava ymmärtäminen onkin haastavaa myös toiminnassa mukana oleville asiantuntijoille.

BEMINE-hankkeessa näemme, että integroivan MALPE-suunnittelun toimintamallin ongelmien taustalla vaikuttavat polkuriippuvuuksiksi kutsutut lukkiutumiset julkishallinnon sisällä, jotka ovat seurausta tiettyjen käytäntöjen urautumisesta. Koska MALPE toimintamallilla ei vielä ole pitkää institutionaalista historiaa, sen ympärillä perinteiset institutionaaliset toimintatavat ja hallinnolliset rakenteet törmäävät uudenlaisiin tulkintoihin kaupunkikehityksestä ja kehitykseen vaikuttavista prosesseista, sekä keskeisistä toimijoista. Siksi kaupunkiseutujen kokonaisvaltaisen suunnittelun ja kehittämisen ongelmat eivät ole ratkaistavissa vain tuomalla maankäytön, asumisen, liikenteen, palveluiden ja elinkeinojen kehittämisen vaikuttajat saman pöydän ääreen. Olennaista on tunnistaa myös se, millaisen tiedollisen ymmärryksen kautta ongelmia yhtäältä tunnistetaan ja toisaalta pyritään ratkomaan. Tämän vuoksi BEMINE-konsortio koostuu laajasti erilaisia lähestymistapoja hallitsevista partnereista.

BEMINE hankkeen alussa olemme tunnistaneet seuraavat lähtökohdat, jotka vaikeuttavat merkittävästi kaupunkiseututasoista integroivaa suunnittelua ja samalla kestäväen yhdyskuntarakenteen toteutumista.

Rakenteelliset tekijät:

- julkishallinnon asiaperustainen siiloutuminen, mikä vaikeuttaa kokonaiskuvan muodostamista kaupunkiseutujen nykytilanteesta ja näin myös tarvittavista toimenpiteistä

- suunnittelun ja kehittämisen toimintatapoihin rakentunut polkuriippuvuus, joka hankaloittaa käytäntöjen uudistamista kokonaisvaltaisesti
- nykykäytäntöjä puolustavien rutiinien huomaamaton rakentuminen, joka vaikeuttaa käytäntöjen muuttamista

Valtasuhteisiin ja yhteistyön pelisääntöihin liittyvät tekijät:

- hallinnon eri toimijoiden yhteistyön pelisääntöjen epäselvyys
- toimijoiden välinen osavoimointi liittyen kaupunkiseutujen tulevaisuuteen
- erilaiseen tietopohjaan ja tiedon tuottamisen menetelmiin pohjautuvat ristiriitaisetkin tilannekuvatulkinnat, jotka vaikeuttavat toimijoiden välistä yhteistyötä eri aluetasoilla ja hallinnonaloilla

Toiminnallisen kaupunkiseudun ja hallinnollisten rakenteiden *kohtaamattomuuteen* liittyvät tekijät

- kyvyttömyys tunnistaa yhtäältä erilaisten MALPE- suunnittelussa mukana olevien toimijoiden lähtökohtia ja toisaalta asukkaiden hallinnollisia rajoja ylittävää seudullista arkea
- vaara demokratian vähittäisestä kaventumisesta uusien strategisten suunnittelukäytäntöjen operoidessa yli ja/tai ohi kuntarajojen, mikäli ei ole selkeyttä niiden suhteesta viralliseen suunnittelujärjestelmään

Tavoitteenamme monimuotoisesti kestävä kehityksen saumaton hallinta

BEMINEssä tavoittelemme parempaa suunnittelun integraatiota. Olemme asettaneet tavoitteeksemme *edesauttaa sellaisia hallinnon sektoreita yhdistäviä suunnittelun ja tiedon muodostamisen käytäntöjä, jotka vahvistavat samanaikaisesti kaupunkiseutujen uudistumiskykyä, edistävät yhteiskunnan demokraattisuutta, pienentävät kaupunkiseutujen ympäristöarastusta ja luovat edellytyksiä hyvälle kaupunkielämälle.* Pureudumme siihen, miten kestävyiden eri ulottuvuudet voidaan huomioida yhtäaikaaisesti sekä tutkimuksen avulla että erityisesti yhteiskehittämistä (ks. vaikuttavuustarina ”Strategisempaa yhteistyötä”) hyödyntämällä. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää, että tunnistettuja rakenteellisia, valtasuhteisiin ja pelisääntöihin liittyviä sekä kohtaamattomuudesta johtuvia ongelmia ratkotaan rinnakkain.

Vaikutamme laajalti julkishallintoon valtio-, kaupunkiseutu- ja kuntatasoilla

Olemme määritelleet seuraavat keskeiset vaikuttamisen kohteet, konkreettisemmat tavoitteet ja keskeiset avaintoimijat, joiden kanssa toimimalla vaikuttavuustavoitteeseen tähdätään:

- Julkisen hallinnon sektoreita yhdistävät ja yhdistävät suunnittelun viralliset rakenteet valtion, maakunnan ja kunnan tasoilla. Avaintoimijoina valtion keskushallinto (VNK), maakuntien liitot/maakuntahallinnot, hankkeen keskeiset yhteistyökaupungit (MAL-verkosto):
  - Tavoite: maakuntaudistuksessa ja mahdollisissa kuntarakennemuutoksissa huomioidaan kaupunkiseutujen erityiskysymykset.
- Kaupunkiseutusuunnittelua koskeva lainsäädäntö ja sitä tukevat valtion ohjausmekanismit. Avaintoimijoina oikeusministeriö, ympäristöministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, ARA, Suomen Kuntaliitto:
  - Tavoite: Sopimus pohjaisen MALPE-yhteistyön tavat muovataan sellaisiksi, että ne edistävät paitsi taloudellista, sosiaalista ja ekologista kestävyyttä, myös aktiivisesti demokratian toteutumista kaupunkiseuduilla.

- Tavoite: "Kuntainvälisyys", monipaikkaisuus (myös kansainvälinen), tunnustetaan virallisesti olennaiseksi osaksi nykyistä kaupungistumiskehitystä.
- Strategisen suunnittelun periaatteet, työkalut ja niitä tukevat tietokäytännöt. Avaintoimijoina kuntien keskushallinnot, kaupunkiseutujen kuntien strategisen suunnittelun vastuutahot ja kansallisen tiedon tuottajat (esim. Tilastokeskus):
  - Tavoite: Ymmärrys kaupunkiseuduista kompleksisina MALPE-kokonaisuuksina lisääntyy. MALPE:n P(alvelut)- ja E(linkeinot) -osuudet huomioidaan entistä näkyvämmiin uusissa toimintatavoissa.
  - Tavoite: Päätöksenteon tieto- ja evidenssiperusta tunnistaa paremmin kompleksiset ilmiöt ja epävarmuustekijät, jotka eivät esimerkiksi asetu yhden aluetason tai hallinnonalan alle. Päätöksenteossa pystytään käsittelemään tiedollista epäselvyyttä ja orientoitumaan myös tulevaisuuteen, josta ei voida saada varmaa tietoa.
  - Tavoite: Uusia, eri aluetasoisia ja ilmiöpohjaisia, yhdentävää suunnittelua ja päätöksentekoa tukevia tietokäytäntöjä kehitetään, mallinnetaan ja otetaan käyttöön. Nämä käytännöt huomioivat monitasoisen, monipaikkaisen ja monitoimintoisen arjen.
  - Tavoite: Kaupunkiseuduilla otetaan käyttöön uudenlaisia strategisen suunnittelun työkaluja, joihin kunnat voivat sitoutua ja joiden "demokraattinen oikeutus" on selkeä.

Tavoitteet saavutamme yhteisellä kehittämisellä ja prosesseihin jalkautumalla

Tiivis yhteistyö käytännön toimijoiden kanssa on edellytys, jotta BEMINE hanke tuottaa sovellettavissa olevaa tietoa. Tietoisuus MALPE-suunnittelussa mukana olevien eri toimijoiden nykytilaa koskevista tulkinnoista on olennaista, jotta saadaan selville millaiset asiat ehdollistavat toimintaa tällä hetkellä, mitkä ovat yhteisesti koettuja ongelmia (seututasolla, hallinnon sisällä), mitkä puolestaan jonkin tahon sisäiseen toimintaan liittyviä haasteita.

Puolivuositusten Urban Forumeiden kautta keskeiset sidosryhmät ovat jatkuvasti mukana tulkitsemassa jo saatuja tuloksia, sekä osaltaan edistämässä niiden viemistä laajemminkin käytännön toimijoiden tietoon. Hankkeen ensimmäisessä foorumissa "Re-Define" 30.8.2016 noin 80 kaupungistumisen asiantuntijaa ja kansalaista tuottivat yhteistyä ymmärrystä isoimmista MALPE-suunnittelun haasteista ja yhteiskehittivät tietotuotteita, joilla BEMINE-konsortio voisi osallistua näiden haasteiden ratkaisuun. Toinen yhteiskehittämisfoorumi "Evidenssistä päätöspolkuihin: kaupungistumisen trendit ja MALPE-strategiat" 30.3.2017 kokosi yhteen noin sata sidosryhmiemme kaupunkisuunnittelun ja -kehittämisen asiantuntijaa, jotka kuuluivat hankkeen tutkijoilta uusimpia tutkimustuloksia kaupungistumisen trendeistä ja ideoivat yhdessä parempia työkaluja MALPE-suunnittelun ja päätöksenteon tueksi. Kolmas Urban Forum järjestetään 1-2.11.2017 yhteistyössä URMI-tutkimushankkeen kanssa ja siinä paneudutaan erityisesti kaupunkiseututasoisiin skenaarioihin.

Vastatakseen erityisesti maakuntauudistuksen yhteydessä esiin nousseisiin MALPE-kehittämiskysymyksiin BEMINE-hanke järjesti 4.11. 2016 yhteistyössä ympäristöministeriön kanssa seminaarin "Kaupunkiseutujen rooli kunta- ja maakuntauudistuksessa", jossa BEMINE-teemojen kautta ohjattiin ministeriöiden, kaupunkiseutujen ja yksityissektorin edustajien vuorovaikutusta. Hankkeen lähtöajatuksena on, että aluehallintouudistus vaikuttaa myös MALPE-työskentelyyn ja sopimuskäytäntöihin. Tilaisuus osoitti, että toimijoilla on suuri huoli aluehallintouudistuksen tuottamasta epäjatkuvuudesta ja monimutkaistumisesta, ja erityisesti siitä, miten muutokset heijastuvat käytännön kehittämis- ja suunnitteluyhteistyöhön. Lopputulemissa korostui tarve kehittää edelleen MALPE-suunnittelutoimintaan liittyvää monenkeskistä sopimusmenettelyä valtion, maakuntien, seututoimijoiden, seutujen keskuskaupunkien ja muiden kuntien välillä, erityisesti suhteessa

uudistettavaan alueellisen hallintomalliin. Sisällöllisesti tilaisuus kiteytti kaupunkiseututoimijoiden aseman suhteessa maakuntauudistukseen: kaupunkiseudut pystyivät esittämään konkreettiset huolensa ministeriöille uudistuksen vaikutuksista kaupunkiseutujen kehityksen ohjaamiseen niillä kaupunkiseuduilla, jotka eivät ole sopimusmenettelyjen piirissä. Sopimusmenettelyjen taustalla olevan MALPE-työn osaamisen parantamista ja sisällöllistä strategisuutta kaivattiin, ja valtiotoimijoiden yhtenäistä linjaa MALPE-sopimusikäntöissä peräänkuulutettiin. Valtiovarainministeriön kasvava sitoutuminen sopimusprosesseihin nähtiin toivottavaksi, ja sitä ministeriön edustajakin korosti. Tilaisuus toi esiin BEMINE-konsortion teemoittelun keskeisyyden ja konkreettisesti tiivistä keskustelun valtiotoimijoiden ja kuntatason välillä kaupunkiseutujen kysymyksenasetteluihin.

BEMINE toimii myös sparraajana suunnittelun käytäntöjen kehittämässä koko hankkeen ajan kohdekaupunkiseuduilla. Hankkeen tutkijat ovat vuorovaikuttaneet mm. Tampereen, Jyväskylän, Lahden ja Kotka-Haminan seutujen ajankohtaisissa suunnittelukysymyksissä. Kohdekaupunkiseutujen edustajia tavataan myös BEMINE:n tutkijaretriiteissä, esimerkiksi 17.5.2017 pohdittiin skenaariotyötä yhteistyössä pääkaupunkiseudun toimijoiden kanssa ja 27.9.2017 keskusteltiin Vantaan kaupungin vieraina Vantaan strategisesta suunnittelusta.

BEMINE:n tutkijat osallistuvat lainsäädännön kehittämishankkeisiin, kuten valtakunnallisten alueidenkäytön tavoitteiden (VAT, VN päätös 13.11.2008) uudistus, ja maankäyttö- ja rakennuslain (MRL, 132/1999) kokonaisuudistukseen tuottamalla uudistuksen kannalta relevanttia tutkimustietoa ja politiikkasuositusta. Esimerkiksi 4.9.2017 ympäristöministeriön toimijat ja BEMINE:n tutkijat kokoontuivat yhteisen pöydän ääreen keskustelemaan maankäyttö- ja rakennuslain uudistamisen tarpeista, ja ministeriö onkin kirjannut BEMINE-hankkeen yhdeksi keskeisistä kehittämiskumppaneista lainsäädännön uudistamistyössään.

MRL-uudistusta koskevista suosituksista luodaan blogitekstisarja bemine.fi- verkkosivuille, joista kootaan politiikkasuositukset kommentoimaan uudistusta. Hankkeen tutkijoita on ollut kutsuttuina puhujina ja panelisteina näihin prosesseihin liittyvässä hallinnon kehittämisen viranhaltijayhteistyön vuorovaikutuksessa, esim. vuosien 2016 ja 2017 Alue- ja paikallishallintopäivillä sekä Rakennetun ympäristön neuvottelupäivillä. BEMINE-tutkijat ovat puheenvuoroissaan ja keskusteluissaan käsitelleet mm. aluehallinnon reformien edellytyksiä, kaupunkiseutujen yhdyskuntarakenteita ja aluehallintouudistusta.

Lisäksi hankkeen tutkijat osallistuvat lainsäädännön valmisteluryhmiin (mm. Opetus- ja kulttuuriministeriö, Ympäristöministeriö) ja suunnittelua ohjaaviin elimiin (mm. Pirkanmaan ja Uudenmaan maakuntakaavoitus). Hanke pyrkii myös osallistumaan valtionhallinnon asiantuntijakuulemisiin muun muassa alueidenkäytön tehtäviin, kaavoituksen ekotehokkuuteen ja uudistustarpeisiin, julkishallinnon tuloksellisuuteen ja reformeihin, täydennysrakentamiseen, viherrakenteisiin ja ilmastopolitiikkaan liittyen.

BEMINEn kansainväliset partnerit ja hankkeen kansainvälinen, suunnittelututkimuksen arvostetuista tutkijoista koostuva referenssiryhmä ovat keskeinen tekijä ymmärrettäessä paremmin sekä suomalaisen yhteiskunnan erityispiirteitä että millaisia toimintatapoja voidaan ottaa käyttöön myös suomalaisessa kontekstissa. Kansainvälinen suunnitteluosaaminen mahdollistaa kansainvälisen reflektoinnin osana sekä lainsäädäntötyötä että esimerkiksi maankäytön suunnittelun sopimusikäntöjen kehittämistä. BEMINE-hanke järjesti 19.5. 2017 erityisesti kansainvälisille partnereille ja referenssiryhmälle suunnatun vuorovaikutustilaisuuden ministeriöiden (TEM, YM) sekä Kuntaliiton kanssa liittyen erityisesti suunnittelujärjestelmän muutosprosesseihin ja sopimus pohjaisen suunnittelun kehittämiseen. Myös 4.9. YM:ssä järjestetty tilaisuus korosti kansainvälisten kokemusten merkitystä lainsäädännön uudistustyössä.

BEMINE tiedottaa hankkeen etenemisestä ja tuloksista myös sosiaalisessa mediassa erityisesti twiittausten ja blogikirjoitusten myötä. Kohderyhmänä ovat paitsi keskeiset sidosryhmätahot (ks. avaintoimijat, yllä), myös tutkimusalojen muut tutkijat ja kaupunkiseutujen toimijat yleisesti. BEMINE-hanke järjesti esimerkiksi yhdessä Strategisen Neuvoston rahoittamien DAC- ja URMI- hankkeiden kanssa

kansallisille Kaupunkitutkimuspäiville 27-28.4.2017 erillisen työryhmän, jossa tuotiin näiden kolmen hankkeen tuloksia laajemman yleisön piiriin. Työryhmän 12 esitystä osoittivat hankkeiden olevan toisiaan täydentäviä sekä akateemisten lähestymistapojen että sisältöjensä osalta.

utkimustuloksista raportoidaan paitsi tieteellisten, myös suuremmalla yleisölle tarkoitettujen populaarien kirjoitusten myötä. Sosiaalisen median näkyvyys on kasvanut talven 2017 aikana erityisesti sidosryhmien parissa, ja erityisesti tutkijoiden blogikirjoitukset ovat olleet suosittuja. Vaikuttavuuden seuranta on näiden tuotosten suhteen vielä haastavampaa kuin muiden tavoitteiden osalta, ja seuranta näiden osalta tuleekin kehittää. Suurin sosiaalisen median näkyvyys oli BEMINEN yhdessä URMI-hankkeen kanssa järjestämällä Helsingin kaupungin pormestariehdokkaiden vaalitentillä 17.3.2017, joka myös televisioitiin YLE Areena -verkkopalvelun kautta. Vaalitentissä BEMINE- ja URMI-tutkijat esittivät hankkeen teemoista nostettuja ja tieteellisesti perusteltuja kysymyksiä pormestariehdokkaille. Keskustelua käytiin metropolihallinnan edellytyksistä, liikennejärjestelmän ja maankäytön integroitujen ratkaisujen mahdollisuuksista, segregaaation välttämisestä ja maahanmuuttajapolitiikasta. Valtakunnan ykkösrivin poliittisten toimijoiden joukko saatiin vuorovaikutukseen BEMINEN asiasisältöjen kanssa. Tilaisuus oli tapahtuma-aikanaan Suomen suosituin Twitter-aihe hashtagilla #pormestari-entti. Palaute osallistujilta korosti asiapohjaista ja fiksua keskustelua tulevaisuuden kannalta tärkeistä teemoista. Lähtökohta, jossa tutkijat asettavat kysymyksiä poliitikoille, pidettiin todella hedelmällisenä.

Vaikuttavuuden seuranta on sisäänrakennettu yhteiskehittämiseen

Yhteiskehittäminen (co-creation, co-design) on keskeinen vaikuttavuuskeino koko hankkeen tasolla. Konsortion sisäistä tutkijoiden välistä vuorovaikutusta edesautamme säännöllisellä tutkijaretriiteillä, joissa pyritään löytämään myös uusia monitieteellisiä avauksia monimutkaisten ongelmien ratkomiseksi. Retriitit on koettu tutkijoiden keskuudessa olennaisiksi rakentamassa eri tieteenalojen yhteistyötä monimutkaisten asioiden ymmärtämisessä ja sekä uusien käytännöllisten että tieteellisten avausten kehittämisessä. Toistaiseksi retriittejä on järjestetty helmikuussa, toukokuussa ja syyskuussa vuonna 2017.

Koko hankkeen yhteiskunnallista vaikuttavuutta arvioimme hankkeen loppupuolella syksyllä 2018 kysymällä millä tavalla sidosryhmät ovat itse kokeneet hankkeessa tuotetun tiedon relevanssin uusien käytäntöjen kehittämisessä sekä yhteistyön toimintatavat. Hanke tuottaa välillisesti vaikuttavuutta myös muillekin julkisen hallinnon sektoreille esimerkiksi tunnistaessaan julkisen hallinnon polkuriippuvuuksia aiheuttavia tekijöitä (ks. myös tiekartta tavoitteeseen).

Tarina perustuu tutkimusperinteiden uudenaikaiselle yhdistämiselle

Erytyisesti Aalto-yliopiston, Tampereen yliopiston sekä Newcastle'n yliopiston tutkimusryhmät ovat yhdessä kehittämässä tutkimusta, jossa tunnistettuja hallinnan ja integraation haasteita tarkastellaan monisyisinä ongelmavyhteinä, joiden avaamisessa sekä monitieteinen ja tieteidenvälinen tutkimusyhteistyö että sidosryhmävuorovaikutus ovat ratkaisevia. Hankkeen alkuvaiheessa yhteistä näkemystä rakennettiin erityisesti ao. partnerien aikaisempien ja nykyisten tutkimushankkeiden lähtökohdista.

Tutkimusryhmät ovat useissa äskeisissä hankkeissa käsitelleet tunnistettujen rakenteellisia, valtasuhteiden ja pelisääntöjen sekä kohtaamattomuuden ongelmia. Hankkeet liittyvät erityisesti strategisen suunnittelun haasteisiin kaupunkiseuduilla (SCENSLECO, Rakennemallit kaupunkiseutujen suunnittelussa; Mäntysalo ym. 2014), kaupunkiseutujen yhteistyön kysymyksiin (PARAS ARTTU; Hytönen ym. 2016), MALPE-koordinaatioon ja talouden ja suunnittelun rationaliteettien yhteensopivuuteen (ECOTALE, JULMA; Mäntysalo & Kosonen 2016, Vakkuri ym. 2016), monipaikkaiseen työhön ja asumiseen (CITYWORKLIFE; DiMarino & Lapintie 2015). poliittisten strategioiden, politiikkaprosessien ja

kansalaisnäkökulmien käsittelyyn suunnittelu- ja osallistumiskäytännöissä (SKIDI-KIDS I & II; Bäcklund ym 2014, Häkli & Kallio 2014), sekä tietokäytäntöjen ja toiminnan suhteisiin (Davoudi 2015). Myös Suomen ympäristökeskus ja Manchesterin yliopisto osallistuvat hallinnan työkalujen ja käytäntöjen tutkimukseen ja kehittämiseen (Nissinen ym 2015, Ravetz & Miles 2016). Tutkimusryhmien töiden sisällöllinen lomittuneisuus on antanut hyvät lähtökohdat uudentyyppiselle tutkimus- ja kehittämissyhteistyölle.

Lähteet

- Bäcklund, P., Kallio, K.P. & Häkli, J. (2014) Residents, customers or citizens? Tracing the idea of youthful participation in the context of administrative reforms in Finnish public administration. *Planning Theory and Practice* 15:3, 311–327.
- Davoudi, S. (2015) Planning as Practice of Knowing, *Planning Theory*, 14(3) 316–331.
- Di Marino, M. & Lapintie, K. (2015). Libraries as transitory workspaces and spatial incubators. *Library and Information Studies* 37, 118–129.
- Häkli, J. & Kallio, K.P. (2014) Subject, action and polis: Theorizing political agency. *Progress in Human Geography* 38:2, 181–200.
- Hytönen, J., Mäntysalo, R., Peltonen, L., Kanninen, V., Niemi, P., Simanainen, M. (2016). Mixed messages and defensive routines in land use policy steering in Finnish urban regions. *European Urban and Regional Studies*, 23:1, 40-55
- Mäntysalo, R, J.K. Kangasoja and V. Kanninen (2015). The paradox of strategic planning: a theoretical outline with a view on Finland. *Planning Theory & Practice* 16(2), 169-183.
- Mäntysalo, R. & Kosonen, K.-J. (2016) MAL-aiesopimusmenettely ja sen kehittäminen. Teoksessa *Strateginen eheyttäminen kaupunkiseuduilla. Näkökulmia kestävän maankäytön ja julkisen talouden kysymyksiin*, (toim.) S. Puustinen; R. Mäntysalo & I. Karppi. Helsinki: Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 4/2016, ss. 31-44.
- Nissinen A, Heiskanen E, Perrels A, Berghall E, Liesimaa V, Mattinen M.K. 2015. Combinations of policy instruments to decrease the climate impacts of housing, passenger transport and food in Finland. *Journal of Cleaner Production* 107: 455–466.
- Ravetz, J, and Miles, I.D, (2016). Foresight in cities and the possibility of a 'strategic urban intelligence'. *Foresight Journal*, Vol: 18(5).
- Vakkuri, J.; Karppi, I. & Sankala, I., (2016) Päätöksenteon sudenkuopat – Julkisen talouden tuloksellisuus ja yhdyskuntarakenteen kestävyys. Teoksessa *Strateginen eheyttäminen kaupunkiseuduilla. Näkökulmia kestävän maankäytön ja julkisen talouden kysymyksiin*, (toim.) S. Puustinen; R. Mäntysalo & I. Karppi. Helsinki: Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 4/2016, ss. 45-61.